

kakor so pisana v krstnih knjigah od stare dobe, t. j. od dobe cesarja Jožefa II. naprej. Pod tem cesarjem pa se je moralo na vse kriplje nemčevati in tudi slovenska imena so se izpreminjala, in tako so nastala, kakor se da po starih listinah dokazati, iz Goričnik Bergmann, iz Tresoglav Schüttelkopf, iz Ševeder Schönwetter, iz Sršen Sehrschön, iz Breg Wreg, iz Krničnik Karnitschnigg, iz Vovšek Wouschegg itd. Ministerski ukaz veleva torej z drugimi besedami, da se imajo slovenska imena kolikor jih je dosedaj že pisanih nemški, nadalje tako pisati. Gledé na to opozarjamo, da ima vsakdo pravico zahtevati, da se v krstni knjigi zraven ponemčenega imena otrokovega postavi ime v pravi slovenski obliki. Dotičnemu otroku lahko služi potem le popravljena oblika imena. Sicer pa se nikomur, kogar ime je v krstni knjigi popačeno, ni bati, da bi, če piše svoje ime pametno, radi tega se mu pridržala dedščina, ki jo ima dobiti po kakem zlatem stricu v Ameriki. Ali je dotičnik pravi dedič ali ne, se že da dognati.

Da se še jedenkrat povrnemo k izveskam. Obrtniki, trgovci in drugi, ki imate nemške napise! Dajte je popraviti ter imejte v časti, kar je vašega. Kdor hoče obogateti, gleda na krajcarje; in mi Slovenci moramo, ako se nam sedanje nezno stanje naj kedaj obrne na bolje, začeti gledati na najmanjše stvari, še mnogo manjše od napisov na izveskah. Za desetice, ki je utegne to tega in onega stati, naj mu ne bo žal; položil jih je narodu na oltar. Drugi zavedni Slovenci, ki izvesk nimate, in razumniki, vi pa uplivajte na one, podučite jih in ne dajte jim miru, dokler niso narodu našemu dali, kar je narodovega!

Cerkvene zadeve.

Sv. Jožef pri Mariboru.

(Zgodovinska črtica.)

(Dalje.)

Kmalu potem je za Maribor in okolico nastopila prav huda doba britkosti, v kateri je cerkva sv. Jožefa daleke zaslovela. Bila so to osodepolna kužna leta 1679 do 1683.

Že leta 1668. so se začela na nebu in zemlji prikazovati nevarna znamenja. Po letu je bila nestrpljiva vročina, a v kljub temu je bilo vedno bolj mokrotno. Vsled strašnih ploh, ki so se meseca avgusta vlivale, narastle so na spodnjem Štajarskem vse reke ter napravile semtertja mnogo škode. V jeseni vlačile so se smradljive megle po zemlji in kužile zrak, ki je bil zelo nezdrav. Pri Slov. Gradu in tudi niže Maribora umrli so nekateri prav naglo, — s sumljivimi znamenji, v Celju pa je že nesrečna kuga davila in morila. Zato so se tudi v Mariboru bali, da jim bode novo leto za vezilo prineslo morilko kugo. Pa leto 1679. še za Maribor ni bilo posebno nesrečno, dasiravno je vreme tudi v tem letu bilo zelo nenavadno in nezdravo. V ruški okolici imeli so sicer neko nalezljivo bolezen, pri Sv. Lovrencu v Puščavi pa meseca julija že tudi kugo, a ta se v tem letu ni tako hudo razsajala, kakor 1680 in naprej. —

Soditi po poročilih, davila je kuga najprej ob koroški in nemško-slovenski meji ter je za Dravo prišla v Maribor. Od tod se je naglo razširila ne le po Dravskem polju, nego tudi po Slov. goricah. V Mariboru oglasila se je morilka že meseca junija 1680. Pa v kljub temu, da je v mestu in predmestju umrlo več oseb, večinoma prav naglo, ni se za to nikdo posebno zme-

nil. Reklo in trdilo se je, da so imeli vročinsko bolezen. In tako se je zgodilo, da se je kužni strup vedno bolj širil in celo mesto okužil, predno se je bilo kaj v obrambo ukrenilo.

Proti koncu meseca junija je bilo videti, kakor bi kuga hotela prenehati, a kmalu je začela moriti z novo močjo. V veliki bolnišnici, ki je stala blizu kužnega pokopališča, umrli so v nekaterih dnevih ne le vsi strežniki, pogrebci in grobarji, nego tudi nekateri zdravniki in duhovniki. A tudi zvun bolnišnice po hišah ni bilo bolje. Angelj morije se je pomikal od hiše do hiše in se ni zmenil ne za starost, ne za stan. Zdaj je segel po nežnem detetu, ki se je v maternem krilu veselo igralo, in revče začelo se je takoj lecati in bilo je po njem. Zdaj je razlil smrtni strup po žilah materi ali očetu, in ni ga ganilo milo jokanje nedolžnih otročičev, ki so kot sirote ostali brez vsake podpore celo osamljeni na svetu. Možu je pobral ljubo ženo, ženi pa dragega soproga, prijatelju vzal zvestega prijatelja, — in tako je kosila kosa neizprosljive smrti brez razločka in usmiljenja posebno septembra in oktobra 1680. Navadno je prvi za kugo umrli v hiši okužil tudi vse druge, in jednega za drugim odvedel je angelj smrti na drugi svet.

Da v toliki stiski ljudje niso pozabili na Boga, je lahko misliti, saj je dovolj znano, da nevolja moliti uči. V tem času hudega obiskovanja božjega zatekali so se Mariboržani z raznimi obljubami k sv. Roku, sv. Sebastijanu, sv. Barbari, zlasti pa k Materi božji in k njenemu deviškemu soprogu, sv. Jožefu. Ko bi zamogla pečina, na kateri stoji cerkev sv. Jožefa, govoriti, pripovedovala bi nam, da je v onih prežalostnih časih več tisoč ljudij imenitnega in priprostega stanu dospelo tja ter se je v prvotni cerkvi sv. Jožefa zaupljivo priporočevalo sv. Jožefu in dev. Mariji; — povedala bi nam, koliko vročih solz se je ondi prelilo, koliko gorečih molitev opravilo, da bi Bog hudo šibo odvrnil.

Ko je potem koncem leta 1680. v Mariboru kuga celo prenehala, dasi je še drugod hudo davila, postavili so meščani vsled zaobljube leta 1681. na mestnem trgu veličastno šatvo Marije, brez madeža spočete, s podobami kužnih patronov ob straneh, na hribu zunaj mesta pa cerkvico sv. Barbare.¹⁾ V cerkvi sv. Jožefa pa, v katero so verni od vseh strani z raznimi darovi prihajali, opravljala se je dan za dnevom sv. maša v zahvalo, da je Bog po priprošnji sv. Jožefa in dev. Marije grozno kugo od mariborskega mesta milostljivo odvrnil.

(Dalje prih.)

Gospodarske stvari.

Domača zdravila za živino.

(Konec.)

Grenka sol, z domačo soljo zmešana, je dobro zdravilo zoper vročinsko bolezen. Konju se daje k otrobom ali ovsu primešana po 30 do 60 gramov, enako tudi govedi, mali živali pa pol manj — po dva do trikrat na dan. Če pa to še premalo izprazni želodec, treba še pomnožiti grenke soli.

Hmelj je dobro sredstvo, pokončati uši v kurnikih in golobnjakih. Dene se na tla v kurniku kuhanega hmelja in pusti nekaj dnij ležati. Med tem se uši v njem zberejo, na kar se vse pobere in zažge. Na ta način se najložje prežene mrčes iz perutninskih hlevov.

Jagode črne, s kuhane, so zdravilo za drisko pri svinjah. Vzame se jih za pest veliko, v vodi skuha, da postane kaša, in po enkrat na dan svinji daje.

¹⁾ Ign. Orožen, I., 3., 22. in 538.

Jajca kokošja služijo kot sredstvo zoper napenjanje živine, ako se je preobjedla. Na gornjem Štariju jih tako le pripravijo: Beljak se na vsakej strani pri malej luknjici izpusti, jedna luknjica se s kruhom zamaši, pri drugej pa se v jajce vlije trpentinovega olja. Tako napravljeno jajce se da bolnej živini, kar baje dobro upliva zoper napenjanje.

Jelove veje so zdrava hrana za ovce in koze po zimi. Dajo se živini navadno kot navrček zvečer, da jih po noči obirajo. Zlasti je svetovati pri slabej hrani ta poboljšek, ki reši marsikatero živinče pogina vsled — glada. Kjer imajo dosti gozda, naj se na to ne pozabi!

Kamilice so izvrstno zdravilo zoper vetrove in grizenje v trebuhu in črevah živine. Vzame se jih za veliko živino po 30 do 50 gramov, za malo polovico manj suhih kamilic. Te se denejo v posodo ter z litrom vrele vode poparijo. To se pusti pokrito stati za pol ure, da se ohladi. Potem se da bolnej živini, kar navadno bolezen kmalu potolazi.

Kamilice so tudi dobro zdravilo zoper koliko pri konjih. Vzame se jih za dve pesti, v litru vode skuha, precedi in ko se shladi, se dodá za pol litra lanenega olja, 30 gramov solitarja in 15 gramov oženka. To vse se enkrat konju v gobec vlije. Zraven naj se napravi dristlja iz kamilic in malnega perja; vsakega se skuha za tri pesti, dodá pa se za 30 gramov lanenega olja, nekoliko oženka in kalre. To noj vajena roka kot dristljo porabi.

Kamiličine cvetlice, poparjene z vrelo vodo, dajejo izvrstno mazilo za bolne oči pri konjih. Ko je zdravilo stalo za četrť ure, se precedi in v tekočino se primeša za 8 gramov cinkovega vitrijola. S tem mazilom se potem bolno oko maže.

Kamilice, katerih se vzame za jedno pest, zraven pa dodá toliko zdrobljenega lanenega semena, to je zdravilo zoper grizenje pri svinjah. Kuha se v litru vode tako dolgo, da postane voda žlerasta, potem se precedi in polovica te kuhovine na enkrat svinji dá. Druga polovica se da po potrebi.

Kamilice, kolmež in timijan, kuhani, dajo čaj, ki je dobro zdravilo za drisko pri prascih. Tudi je koristno, prascem večkrat dati beljakovine na vodi z nekoliko rabarbare in stolčene krede pomešane. Od vsakega za nožev konec po dva ali trikrat na dan.

Karbolna kislina (dobi se v lekarni) se priporoča kot zdravilo za garje pri goveji živini. Vzame se jeden del karbolne kisline, toliko tudi petroleja in 18 delov laškega olja. S to zmesjo se potem garje mažejo. Ako so te prav hude, se naj vzame nekoliko več karbolne kisline in petroleja. Tudi velja za zdravilo zoper garje jeden del karbolne kisline zmešan z desetimi deli vode, s katero zmesjo se garje mažejo.

Sejmovi. Dne 2. okt. pri Sv. Lovrencu v Slov. gor. in v Kostivnici. Dne 4. okt. v Jurklostru, Konjicah, pri Sv. Heleni, pri Sv. Lenartu v Slov. gor., v Mariboru, Žalcu, Dolu in Artičah. Dne 6. okt. v Pišecah. Dne 7. okt. v Halbenrainu in na Bregu pri Pluju (za svinje).

Dopisi.

Od Sv. Lovrenca nad Mariborom. (Izlet) našega kmečkega bralnega društva dne 2. septembra na Smolnik se je prav dobro obnesel. Udeležila se ga je množica vrlih narodnjakov. V prvi vrsti se zahvaljujem tukaj onim gospodom iz Slov. Bistrice, kateri so nas počastili v tako obilnem številu in ki se niso bali dolge

trudepolne poti. Nadalje presrečna zahvala č. g. Frangež-u, župniku pri Sv. Marjati, č. g. Šijancu, kaplanu v Rušah, in vsem našim kmetom iz Puščave, Sv. Lovrenca in sosednih občin. Ta dan je bil za nas pravi narodni praznik; po službi božji v dični smolniski cerkvi so se vršile točke vsporeda, kojega smo že v svojem času objavili, točno druga za drugo. Pri skupnem obedu napivalo se je na vse strani. Po banketu so nam predložili prav dobro diletantje šaloigro »Kateri bo!« Torej še enkrat vsem udeležencem izleta najprisrčnejša zahvala, kakor tudi g. Hlebu in gospicama J. in B., ki so izvrstno skrbeli za naše telesne potrebe. Dal nam Bog doživeti v kratkem zopet takšne veselice, da bomo s tem pokazali našim nasprotnikom: »Pa pri nas je korajža, pri vas je pa ni!«

Izpred Maribora. (Nemčurska razposajenost) prehaja že v steklino. Med drugimi ta-le slučaj, katerega je poročevalec doživel dne 20. sept. t. l. v mariborski mestni hranilnici. Imel je ondi opraviti za neko drugo osebo. Ko je povedal pristno slovensko ime dotične osebe, začele so, kakor dež, leteti zbadljive opombe čez Slovence, zlasti duhovnike. Ker dotični uradnik ni vedel, kako se ime piše, napisal mu je poročevalec sam, seveda v slovenskem pravopisu, ne sluteč, kako hudodelstvo bo s tem storil. Kakor stekli so začeli rohneti nekateri uradniki, zakaj da se ime ne piše v nemškem pravopisu. »Tako delajo slovenski farji!« in še hujše opombe so letele. Neko debelušasto tevtonsko človeče je vrglo nekaj zaničljivih pogledov na poročevalca in samooblastno izreklo, da se mora prepovedati taka imena pisati v hranilnične knjige. — Ne gledé na neutesano vedenje uradniškega osebja, mora nas ta skrajna nemčurska zagrizenost spametovati, da enkrat pokažemo zobe prusaški drhali. Bodimo enkrat dosledni! Zakaj bi Slovenci nosil svoj denar v tako sršenovo gnezdo? Ali nimamo svojih denarnih zavodov? Vsekako še jih bo treba pomnožiti in začeti boj na vsej črti proti nemčurski prevzetnosti, ki presega že vse meje. — Slovenci, zlasti duhovniki, skrbite, da vaša slovenska imena ne bodo več delala nadloge prusakom mariborske hranilnice!

Od Sv. Martina na Paki. (Javni shod), kojega je priredilo žalsko kat. politično delavsko društvo dne 19. sept. na Paki, vršil se je po vsem mirno in častno. Gosp. podpredsednik, M. Ulčnik, otvoril ob 3. uri shod in predstavi komisarja. Govorila sta č. gospod župnik Zdolšek o kmečkem, gospod Gostinčar pa o obrtniškem in delavskem vprašanju. Gospoda govornika sta govorila obširno in temeljito o uzrokih, zakaj propada kmečki, oziroma obrtniški stan, a navajala tudi pripomočke za rešitev in zboljšanje istega. Beseda je tekla gospodoma govornikoma gladko in doumevno, da jih je vsakdo lahko razumel. Osoljena je bila tudi z dovtipi — zato se poslušalci nismo utrudili, dasiravno sta govora trajala skoraj poltretjo uro. Dotikala sta se gospoda govornika tudi socialne demokracije, ter njune ženijalne (?) nazore vsak od svoje strani prav temeljito zavrnila, oklestila in osmešila. Slednjič se je sprejela ednoglasno sledeča resolucija: Današnji shod slov. kat. delavskega društva v Žalcu, zborujoči pri Sv. Martinu na Paki, se popolnoma strinja z resolucijami, sklenjenimi na vseslovenskem shodu v Ljubljani, ter pozivlja slovansko krščansko narodno zvezo, da skuša zakonito uresničiti smer resolucije s tem, da najodločneje zahteva izvršitev narodne enakopravnosti v državi in socialne preosnove. — Ko je gospod podpredsednik shod zaključil, vračali smo se veseli in hvaležni domov, hvaležni govornikoma, koja je požrtvovalna ljubezen v našo sredino privedla in ne umazani groš, kateri vodi plačane demokraske agitatorje na shode. Srčna hvala naj